Zaburzenia myślenia

1. Idee nadwartościowe – skrajne są wyrazem zaburzeń osobowości

2. Natręctwa myślowe – występują w przebiegu nerwic

3. Urojenia – jest to objaw choroby psychicznej

Idee nadwartościowe

Są to przekonania które człowiek uważa za szczególnie ważne, słuszne i z którymi jest silnie związany emocjonalnie. Zwane tez są myślami nadwartościowymi, przejawiają się przywiązaniem szczególnej wagi do pewnych dążeń, planów życiowych, wytkniętych celów i ich realizacji. Nieraz charakteryzuje je pewna dziwaczność treści. Idee nadwartościowe nie zawsze zawierają fałszywe sądy i nie są całkiem niedostępne krytycznej perswazji.

Natręctwa myślowe

Natręctwa – to myśli lub wyobrażenia uporczywie narzucające się lub czynności ruchowe wielokrotnie wykonywane, mimo przeświadczenia o ich niedorzeczności. Natręctwa przejawiające się zmianą afektu – najczęściej są to lęki, np. przed zamknięciem (klaustrofobia), przed wychodzeniem na plac (agorafobia)

Człowiek ocenia je krytycznie, chory najczęściej bezskutecznie próbuje odsunąć od siebie natrętnie powracające myśli, czynności. Usiłowania te zazwyczaj kończą się niepowodzeniem lub nawet nasilają przykre uczucie wewnętrznego napięcia, które opada i rozładowuje się na pewien czas dopiero po wykonaniu natrętnych czynności. (wg Bilińskiego)

Są to dochodzące do świadomości człowieka z uczuciem przymusu: wyobrażenia. ruchy i działania, myśli lub zmiany afektu, nie dają się usunąć wysiłkiem woli mimo, że chorzy zachowują pełen krytycyzm w stosunku do nich i starają się je zwalczyć. Człowiek bardzo je przeżywa, ponieważ atakują one układ, w który człowiek wierzy.

Rodzaje natręctw

1. Natrętne myśli np. uporczywe doznawanie przez chorego wątpliwości czy aby jego wypowiedzi są dobrze rozumiane przez otoczenie, czy podjętą czynność doprowadził do końca, natrętne przypominanie sobie rozmów, pewnych słów, natrętne stawianie sobie pytań, liczenie do pewnej liczby przed podjęciem pewnej czynności „wiem, że to niedorzeczne ale policzę i będę mieć spokój”

2. Natrętne wyobrażenia – wyobrażenia np. scen o treści erotycznej, które nasuwają się na widok świętych obrazów, posągów; melodie; przykre sceny, których nie można się pozbyć.

3. Natrętne czynności – ruchy i działania – uparte powtarzanie mniej złożonych czynności często wynikających z natrętnych myśli, wielokrotne sprawdzanie czy drzwi zostały zamknięte, czy żelazko jest wyłączone, krany zakręcone; chory wykonuje te czynności z pilna uwagą (często w określonym rytuale), przewidując, że dobrze mu znane dręczące pytania powrócą.

Zespół anankastyczny

Jeżeli natręctwa dominują w obrazie chorobowym to czasem używa się tego określenia, ponieważ natręctwa występują w np. nerwicy z natręctwami, nerwicy lękowej, co prawda rzadko, ale i w przebiegu niektórych chorób uwarunkowanych zmianami organicznymi, w stanach depresyjnych i czasem w schizofrenii.

Automatyzm psychiczny

Automatyzm psychiczny polega na wykonywaniu pewnych czynności (automatyzm ruchowy), takich jak poruszanie kończynami, uderzanie pięścią, zrywanie się itp. Czynności te są odczuwane przez chorego jako obce, niezależne od niego, przebiegające wbrew jego chęciom, więc przymusowe. Zalicza się tu również złożone i długotrwałe działania jakim bywają wędrówki w jasnym stanie pomrocznym. Należy tu też mantyzm – napór obcych myśli. A.P. w postaci naporu obcych myśli różni się tym od myśli natrętnych, że nie są one traktowane jako obce, lecz jako własne, choć przykre i niepotrzebne.

Natręctwa a czynności przymusowe czyli automatyzmy

Czynności przymusowe są związane z uszkodzeniami CUN, zawsze z dużymi zaburzeniami dynamiki procesów nerwowych. Chorzy nie przeciwstawiają się czynnie tym objawom, brak krytycyzmu, lub mały w stosunku do nich. Występują w stanach pourazowych i pozapalnych mózgu, w niektórych postaciach schizofrenii. Natręctwa są powszechne. Występują w zespole obsesyjno – kompulsywnym, depresji, zaburzeniach organicznych jako cecha osobowości.

Urojenia

Urojenia – fałszywe sądy, które chory wypowiada z głębokim przekonaniem o ich prawdziwości i których nie koryguje, mimo oczywistych dowodów błędności. Mogą dotyczyć siebie, otocznia fizycznego i społecznego. Wynikają z patologicznych powodów. Są to sądy ważne i przeżywane emocjonalnie. Są bardzo trwałe.

Rodzaje urojeń

1. Urojenia prześladowcze – najczęstsze, głębokie przeświadczenie chorego, że jest on prześladowany, śledzony, ścigany, mimo, że nie ma obiektywnych przesłanek do powstania

takiego przekonania, może mieć charakter absurdalny bądź możliwy tj. sterowany przez Internet dzieciak. Często występują z omamami. Nie da się ich podważyć ani perswazją ani dowodami.

2. Urojenia zazdrości – bliskie prześladowczym, przybierają nie raz formę urojeniową interpretacji wydarzeń rzeczywistych, zwykle drobnych, codziennych a poczytywanych jako dowody zdrady. Podejmowanie rozmowy przez żonę z innym mężczyzna – dowód zdrady, próby wyjaśnienia przez żonę – kolejny dowód niewierności.

3. Urojenia hipochondryczne – nieuzasadnione przekonanie o chorobie niszczącej organizm, niekiedy zwracają uwagę otoczenia absurdalnością – oznajmia kilkakrotnie, że jego układ pokarmowy nie funkcjonuje, a ciało ulega rozpadowi;

4. Dysmorfofobia – urojenia dotyczące zniekształcenia ciała, zwłaszcza twarzy; z urojeniami sprzęgają się iluzje;

5. Urojenia grzeszności i winy – przypisywanie sobie przestępstw, zbrodni, obwinianie się o grzechy najbliższych, ludzkości, czują się niegodnymi, zasługującymi tylko na karę

6. Urojenia poniżenia, upośledzenia, zubożenia, nicości – nihilistyczne – trwa w przeświadczeniu, że jego ciało jest zanurzone przez chorobę, jest pozbawiony narządów, że nie ma nic: ani rzeczy, ani zdrowia, ani własnego ciała, czują się skrzywdzeni przez złych ludzi czy zły los;

7. Urojenia depresyjne: grzeszności, winy, poniżenia, upośledzenia, zubożenia, nicości

8. Urojenia wielkościowe – dotyczą osobistych przedmiotów chorego wyróżniających go, w jego mniemaniu, ponad otoczenie i przeciętność. Np. niepospolite cechy umysłu, rozległa wiedza, znajomość kilkunastu języków, dotyczą pozycji człowieka w kraju i na świecie – zna osoby z wysokich stanowisk i wpływa na ich decyzje, oni się go radzą, on wydaje polecenia. Ich treści mogą dotyczyć wydarzeń możliwych (wierzy, że dokonał odkrycia naukowego, które popchnie wiedzę do przodu) bądź absurdalnych – jest bogiem. Rzadko za postacie historyczne Napoleona czy Aleksandra Wielkiego.

9. Urojenia odnoszące (ksobne) – często występują z prześladowczymi i mogą towarzyszyć wielkościowym, chorzy odnoszą do siebie wydarzenia odnoszące się wokół nich, wchodzi do sklepu ludzie milkną, uśmiechają się porozumiewawczo, pewnie coś wiedzą, znają jego myśli. Dotyczą audycji, radiowych, treści gazet. Urojenia te polegają na urojeniowej interpretacji wydarzeń rzeczywistych, ale mogą się wiązać również z zaburzeniami spostrzegania (występuje u ludzi zdrowych)

10. Urojenia oddziaływania – na umysł bądź ciało chorego ktoś oddziałuje, bezpośrednio, lub za pomocą jakiś aparatów, chory czuje się zahipnotyzowany, naświetlany, myśli są wykradana (urojenia odsłonięcia – znajomość myśli, wszyscy je znają), nasyłane z zewnątrz.

11. Urojenia owładnięcia – działa jakaś siła, chory jest nią owładnięty, myśli narzucane wbrew woli, wyobrażenia nasuwane wbrew chęciom, bez jego udziału

Urojenia odnoszące, oddziaływania, odsłonięcia, owładnięcia występują z pseudohalucyjacjami i tworzą zespół Kandinskiego i Clerambaulta.

Struktura urojeń:

1. Urojenia paranoiczne – usystematyzowane, tworzą system dotyczący z reguły jednej ważnej dla chorego sprawy, są to urojenia powiązane, pozornie logiczne, wskazujące na wewnętrzną spójność, rozumowanie chorego na temat szczegółowych zagadnień, choć z urojeniami związanych, może być logiczne i konsekwentne, chory jest w stanie przekonać otoczenie, że ma rację, może dojść do obłędu (paranoi) udzielonej, gdzie zaszczepia się treści paranoiczne innym osobom.

2. Urojenia paranoidalne – nieusystematyzowane – dotyczą licznych zagadnień, luźno ze sobą powiązanych, najczęstsze w chorobach psychicznych, w schizofrenii paranoidalnej, systemy barwne i rozbudowane, ale dziwaczne nie dające odnieść się do rzeczywistości; co do treści mogą być hipochondryczne, prześladowcze, ksobne i inne.

3. Urojenia inkoherentne – niespójne – brak wszelkiej spójności i zmienność treści, poszczególne wypowiedzi są uderzająco absurdalne, chory zapewnia otoczenie o posiadaniu niezmierzonych bogactw, majątków, skrzyń złota.

ZABURZENIA TOKU MYŚLENIA (inaczej: FORMY MYŚLENIA).

1. Jakie zaburzenia toku myślenia wiążą się typowo z chorobami i jakimi dokładnie?

– rozkojarzenie – od razu nasuwa się schizofrenia

– przyspieszenie – 1 z 3 objawów stanu maniakalnego

– spowolnienie – w stanie depresyjnym

2. Jakie rodzaj zaburzeń toku myślenia można wyróżnić?

– gonitwa myślowa

– zwolnienie toku myślenia

– zahamowanie myślenia

– werbigeneracja

– rezonerstwo

– zapory myślowe (zatamowanie)

– myślenie magiczne

– myślenie symboliczne

– myślenie paralogiczne

– rozkojarzenie

– splątanie myślenia

– myślenie katantymiczne

– inkoherencja

– neologizmy

– lepkość myślenia

3. Co to jest ambisentencja?

Współwystępowanie sądów sprzecznych, wypowiada zdania sprzeczne, z wypowiedzi wynika jednak ze oba te zdania osoba uznaje za prawdziwe

4. Co to jest ambiwalencja?

Może być myślenia, lub intelektualna. Jest to dwuwartościowanie myślenia

5. Co to jest mantyzm?

Natłok myśli (w schizofrenii – najprawdopodobniej paranoidalnej)

6. Co to jest gonitwa myślowa?

– jest to przyspieszenie toku myślenia, w różnym nasileniu

– tworzą się coraz to nowe kojarzenia myślowe

– myśli przeskakują z tematu na temat

– kojarzenia są powierzchowne (też aliteracje, rymy)

– gonitwa myślowa może ujawniać się w sposobie formułowania wypowiedzi, patologicznej gadatliwości

– ten szybki potok uniemożliwia analizę faktów i związków między nimi

– inaczej: słowotok, spłycone poznanie rzeczywistości.

7. Scharakteryzuj, czym są: zwolnienie toku myślenia, zahamowanie myślenia i zapory myślowe (zatamowanie myślowe) i czym się różnią między sobą?

Zwolnienie – myślenie powolne, myśl zastyga, towarzyszy temu poczucie smutku, spowolnienie, zahamowanie ruchowe (nieraz całkiem milknie), może być też perseweracja: ciągłe wracanie, powtarzanie myśli; skarżenie się na „pustkę w głowie".

Zahamowanie myślenia – to dalszy stopień spowolnienia myślenia, a następnym osłupienie (milknie)

Zapory myślowe (zatamowanie) – to krótkotrwałe przerwy w toku myślenia, (które dotąd było sprawne), łączy się często z zaporami ruchowymi i mogą być jednym z objawów rozwijającego się procesu schizofrenii; zdaniem chorego myśli są wykradane, ktoś mu je odbiera, myśl się urywa, powstaje pustka

8. Co to są werbigeneracje?

– to stereotypie słowne często występujące z ruchowymi: wystukiwanie rytmu, który nie jest powiązany z wcześniejszą wypowiedzią, bez związku z tym, co osoba mówiła wcześniej; ale

niekoniecznie musi to dotyczyć rytmu, może to być powtarzanie słów, zgłosek, nietworzących sensownej całości, a połączonych np. podobieństwem dźwięku

– mogą im towarzyszyć perseweracje – trwanie przy tych samych słowach, zdaniach.

9. Stereotypie i ciągle te stereotypie, a co to jest?

Inaczej: interacje, perseweracje – różne formy bezwładności ruchów dowolnych polegające na ograniczającej elastyczność ekspresji ruchowej.

10. Co to jest rezonerstwo?

Inaczej to puste dowodzenie. Człowiek dowodzi oczywistych pojęć. Myślenie dotyczy tylko wewnętrznych przeżyć chorego, nie liczy się z rzeczywistością, a ją odrzuca. Człowiek zamyka się w swoim doświadczeniu.

11. Co to jest myślenie magiczne?

– niedostatecznie rozróżnianie znaku od tego, co reprezentuje

– łączenie nieracjonalnymi związkami pewnych wydarzeń

– np., że można słowem, gestem, spojrzeniem wpływać na bieg wydarzeń, zmieniać, wpływać na bieg wydarzeń, nadawać im sens

– w schizofrenii

12. Myślenie symboliczne? Operowanie pewnymi pojęciami, które nabierają swoistego, tylko choremu wiadomego znaczenia.

13. Czym jest myślenie paralogiczne? Chory wyciąga nierozsądne wnioski, sprzeczne z elementarną logiką. Np. przyjmowanie pojęć zbliżonych, za identyczne.

14. Co to jest rozkojarzenie?

– w schizofrenii, ale nie łączy się z zaburzeniem świadomości

– nie można logicznie prześledzić ani zrozumieć wątku myślowego, tak jakby chory bawił się słowami

– chory wypowiada pojedyncze słów, wtrąca po kilka, nie można tego zrozumieć: schizofazja = „sałata słowna”, może prowadzić do rozpadu myśli, (ale zazwyczaj nie aż tak znacznie)

15. Czym jest splątanie myślowe?

– nie ma logiki myślenia

– związki są powierzchowne, skojarzenia przypadkowe

– tempo myślenia ulega zmianom

– u chorych ze stwierdzonym zaburzeniem świadomości (tym się różni od rozkojarzenia)

– lekkie stany splątania mogą wystąpić też u zdrowych ludzi przy zmęczeniu pracą umysłową

16. Co to jest myślenie katantymiczne?

Sterowane uczuciami, a nie przesłankami rozumowymi. Nie jako zaburzenie występuje u dzieci do lat siedmiu.

17. Co to jest inkoherencja?

– rozkojarzenie gęste

– sałata słowna

– rozdarte słowa

– splątanie w znaczeniu zaburzenia toku myślenia

18. Czym są neologizmy?

Tworzenie własnych słów, nowych, dziwacznych.

19. Co to jest lepkość myślenia?

– trudność z przełączaniem się z tematu na temat

– przywieranie do jednego, trwanie długie przy nim

– człowiek podaje zbyt mało istotnych szczegółów, krąży w miejscu, jeśli podaje szczegóły to nie wzbogacają one treści, a czynią mało precyzyjną